

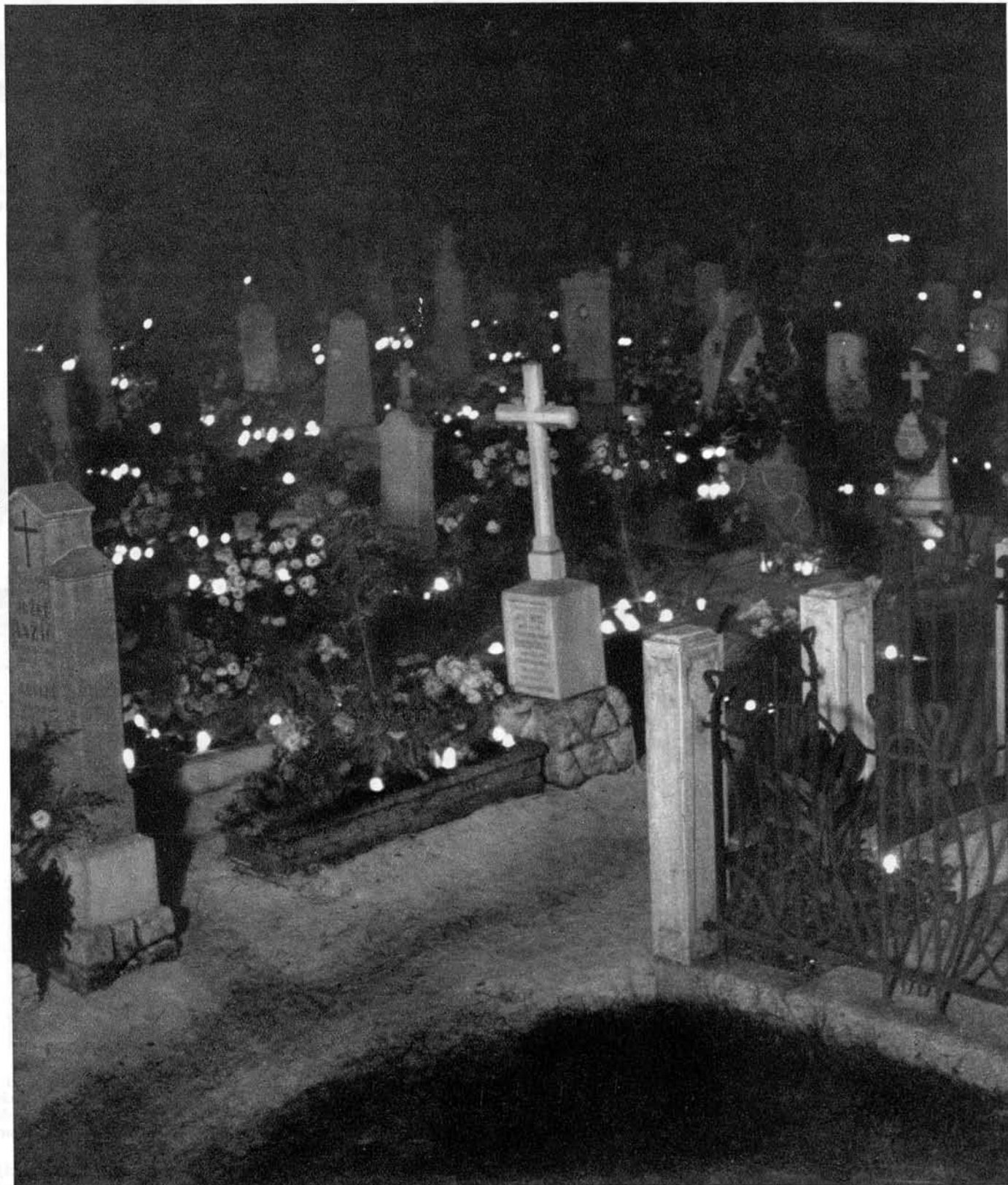
ILUSTRIRANI SLOVENEČ

· T E D E N S K A · P R I L O G A · S L O V E N C A ·

Leto VI

1. novembra 1930

Štev. 44

O Vseh svetih zvečer

(Pogled na pokopališče v Štepanji vasi pri Ljubljani.)

(Foto Herfort.)

Otvoritev velikega novega rudnika »Trepča«. Dne 10. oktobra je bil otvoren v Trepči (Južna Srbija) velik svinčeni, cinkovi in srebrni rudnik, ki spada sedaj med največje in najmodernejše rudnike Jugoslavije. Izrabljanje rudnika ima v rokah angleška družba »Trepča Mines Ltd.« z delniško glavnico 274 milijonov dinarjev.

Z zadnjega kraljevega potovanja po Makedoniji: Načelnik ministrstva za trgovino in industrijo D. Savić, ban Žika Lazić in dvorni maršal general Dimitrijević pričakujejo kralja na brdu Zvečan.

Angleški poslanik na našem dvoru g. Henderson razkazuje kralju nove rudniške naprave.

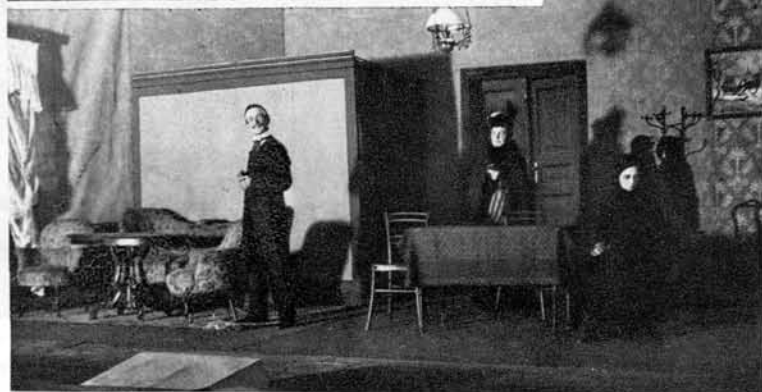
Na desni: Kralj v razgovoru z angleškim rudarskim magnatom Chester Beattyjem, glavnim delničarjem in predsednikom družbe »Trepča Mines Ltd.«.

Spodaj: Ivan Roškar, dolgoletni deželni in državni poslanec bivše SLS in bivši kmetijski minister, ki je pred kratkim obhajal svojo 70 letnico.

Francoski trgovinski minister Flandin (na levi), ki se je mudil sredi oktobra v Belgradu ter imel tam važne gospodarske konference. Obiskal je tudi Bukarešto, Budimpešto itd. Na desno od njega je videti francoskega poslanika v Belgradu Darda.

Zgoraj v sredi: P. Mihael Troha, dolgoletni provincijal in gvardijan frančiškanskega samostana na Trsatu. Na levi: Prizor iz igre »Mladoletje« Leonida Andrejeva, ki so jo z izredno lepim uspehom vprizorili v ljubljanski drami.

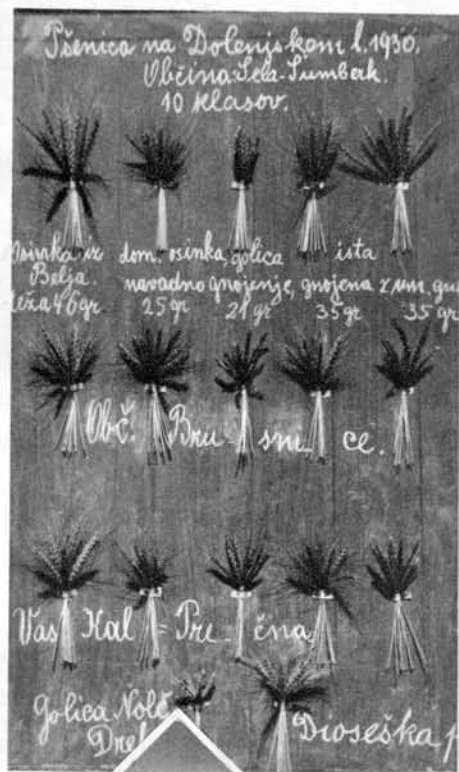
Vrhpolje pri Vipavi, kjer je bil dne 5. oktobra ustreljen fašistični učitelj Sottosanti.

Spodaj: Na dolenski železnici polagajo že od novega leta nove tračnice, s čimer bo ta proga mnogo pridobila, kajti stare so že ogražale promet.

Pozdrav »Ilustriranemu Slovencu«: Bivši minister Ivan Hribar s svojo soprogo in hčerko Zlatico na Olimpijenu v Atenah.

Iz letošnje žetve. Slika pšeničnih klasov, ki nam kažejo, da je mogoče tudi pri domačih pšeničnih vrstah s skrbnim odbiranjem in dobrim gnojenjem doseči prav lepe uspehe, ki pogosto prav nič ne zastajajo za tujim požlahtnenim semenjem. Gnojenje z umetnimi gnojili da vedno tudi močnejšo slamo, večje klasje in težje zrnje.

Na desni: Valovi na Ljubljani pri Fužinah ob priliki zadnje povodnji sredi oktobra. (Foto dr. S.)

Spodaj: Igralci prosv. društva v Bohinjski Beli v Finžgarjevi igri »Naša kri«. Čeprav je društvo šele komaj ustanovljeno, so že dosednji nastopi igralcev pokazali odlično usposobljenost in je zato tudi upati, da bo uspevalo društvo

Vseh mrtvih dan pod Severno trigl. steno

Iz temne jesenske noči se je predramljalo kranjsko ozemje. Zdelo se je kot bi tudi narava sama hotela še posebno počastiti ta dan, dan vseh mrtvih za one, katerih duše so izbrala večni počitek daleč zunaj v vznožju gorskih velikanov.

Nižave je pokrival še polumrak, ko sva vstopila v dolino Vrata. Vrhovi so žareli... Zdelo se mi je, kot bi stopala k pogrebu. Zavedala sva se pač, da ne delava spomina tistih, ki so žrtvovali svoje mlado življenje za dom in domovino.

Tiho je snivala narava. Drevesa so stala že mrtva, niti se niso slišala petje zakasnelega jesenskega ptička, niti radnji, suh, jesenski listič se ni ganil. Le od daleč se je slišalo šumenje slapa.

Že sva ga zagledala na prvem ovinku, mogoče je padal z visokih skal, vetrič se je spodaj poigraval z njegovimi valčki. Skoro me je motilo njegovo šumenje, dan je bil vedno ljub, kot prvi znanilec, da smo prispeli že precej globoko v dolino. Kmalu je ostal za nama slap in stopala sva po malo napeti poti navzgor. Tedaj je izza gor pokukalo solnce. Zažareli so njegovi žarki, razlajali se po rosih kapljicah, odbijali se, zablesteli kot najlepši biseri. Zapihal je hladen vetrič, zašumeli so listi, na nizki tleh naju je pozdravljal droben ptiček. Izpod listja je pokukal zgodnji teloh, veter je odnesel listje z njega in odnesel sem, da ga odtrgam. Saj to je najzgodnja cvetka gorskih pokrajin, zato sem jo vzela s sabo, da jo poneseš z drugimi cveticami njim, ki so ljubili planine kakor tudi planinske cvetice.

Pred nama je stal Aljažev dom. Nikjer ni bilo duše, vse tiho je bilo okrog, skoro pusto in dolgočasno. Le v spodnji koči so bili sledovi, da so bila še pred kratkim tu živa bitja.

Po kratkem odmoru sva odšla naprej. Pred nama je prikazala v vsi lepoti mogočna Severna triglavska stena. Nehote mi je šel pogled tja gor na skale nad zeleno dolino, kjer se je ponesrečil pokojni dr. Jug. Krenila sva naprej proti njegovi plošči. Solnce je močno pripekalo, sva prispela do nje. Za ploščo sva zataknila šopek cvetic in prizgala sva sveče. Ni jih mnogo, ki bi se danes spomnili grobove sredi pečin, na grobove, katere jim je izbrala narava sama.

Spustila sva se po produ nizdol, preplezala par sto metrov in prišla na pot, ki pelje k Topolovčevi plošči. Kmalu sva bila pri nji. Okrog plošče je bil ovit venec, tudi sva se gorele, — njegovi domači so ga obiskali. Tudi tukaj sva zataknila šopek rož, prizgala sveče...

Zastrmela sva na pečine nad sabo, misli so mi šle par let nazaj, ko si še poln upov, o Vladimir, plezal čez te prepade. Igrača se Ti je zdelo to, nisi se pač zavedal, kako kruto zna zahtevati narava Tvoje mlado življenje. Pač ljubil si ga preveč, tega ponesnega velikana, zato nastil da bi se mu morda Ti kdaj odtujil, obdržal Te je za večno v svojem naročju. Poiskal Ti je grob, globoko v skalni jami, vsi grobovi, v njegovo globino ni našel dostopa nikdo, nikdo ni našel Tvojega mladega trupla. Besneli so viharji, Tvoj grob, ječale, krušile se skale, toda Ti spiš srečen, saj spiš v planinah, katere si Ti tako ljubil.

Ne bo dolgo in Tvoj grob bo narava odela s kamnami belim pajčolanom, zagrnila Te bo, kot skrbna mati zagrne svoje dete in srečno boš počival v naročju tega ponesnega velikana, naše najlepše gore...

Pozno je že. Solnce se je poslovilo od doline, lednjiki žarko se poljubovalno vrhove, blesteli so kot suho zlato. Nehote se ti je vrnila v misli pravljica o zlagru, ko je strmoglavil lovca v prepad.

Zalostnih src sva se poslavljala od grobov. Jedla vrhovi vitkih smrek, priklanjali se, žalovala je vsa narava, ko sva stopala mimo. Mračilo se je že, ko sem se začel ozirati nazaj — zaklicala v slovo, in zdelo se mi je, kot bi čula odgovor od skal, naj zopet pridem — naj se vrnem.

F. C.

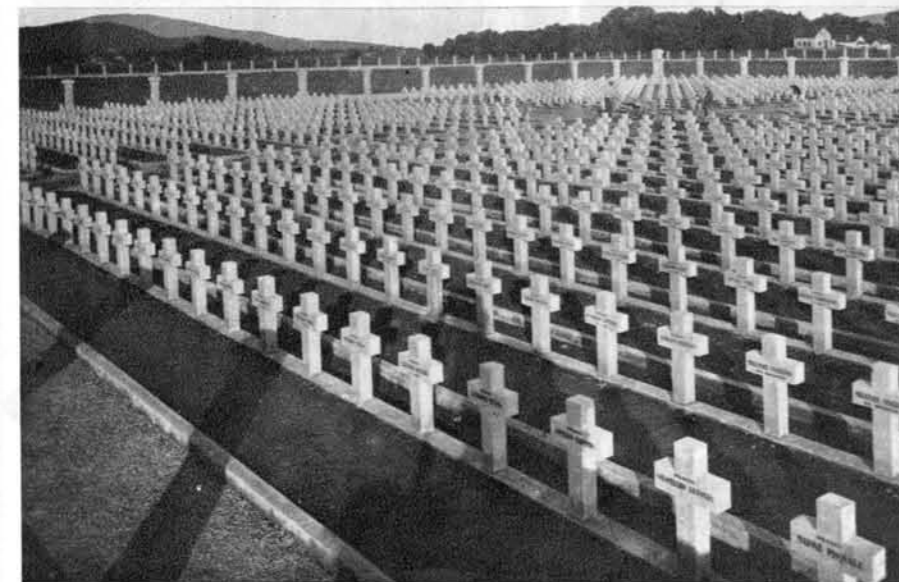

Gravestone of Janka Kersnik on Brdu.

Gravestone of Umekove rodine in Pišecah (work of sculptor Sojča).

View of the new Italian military cemetery at Sv. Križu in Ljubljana.

Memorial plaque for Vladimir Topolovec under Triglav steno.

View of the military cemetery in Rifenberg, where 448 fallen soldiers and many of our men and boys are buried.

Gravestone of Dav. Trstenjak in Starem trgu.

Memorial plaque for Avg. Prohinarja under Brano in Kamniških planinah, where he died tragically just before his death.

Gravestone of linguist Maks Pleteršnik in Pišecah.

Memorial for fallen soldier in Škofji Loki, work of sculptor Jurkoviča.

Gravestones of our interwar national heroes at Sv. Križu: Dantovič, Možina, Hafner, Endliher, Štefančič in Rogelj.

Memorial plaque for Dr. K. Jug under Triglav steno.

View of Slovenian graves in distant foreign lands (Marije Lasič in Belfort, France).

Memorial for fallen Slovenian in Polenshaku.

Gravestone of Jan. Trdina in Novem mestu.

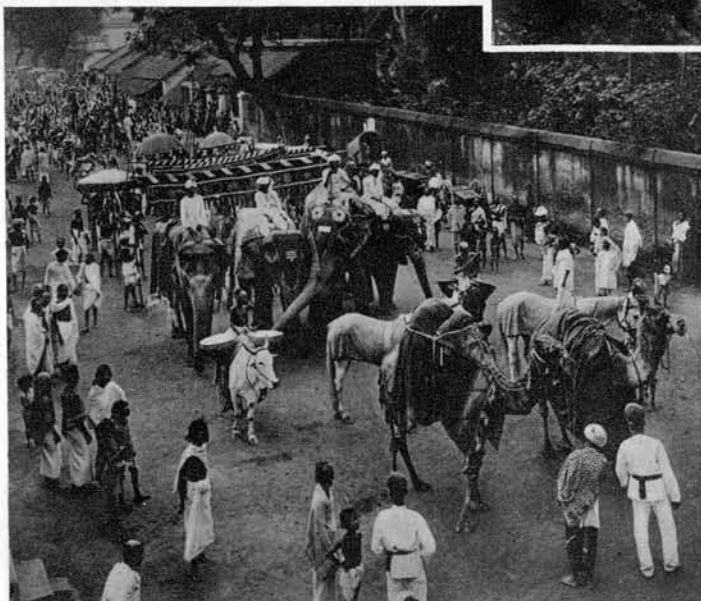
Iz bajne Indije

Letošnjo pomlad in poletje so bile zopet oči vsega sveta obrnjene na Indijo, ki se je hotela osvoboditi izpod angleške nadoblasti. Čeprav obvladuje tam nekaj desettisočev Angležev nad 300 milijoni domačini, se jim to vendarle ni posrečilo, kajti Indija je gospodarsko, versko, narodno in socialno tako raznolika, da o kakem gibanju, ki bi zajelo vso to velikansko deželo, ne more biti govora. Da pa Angleži prostovoljno te dežele ne bodo dali iz rok, je več kot razumljivo, kajti ona pomenja zanje enega glavnih virov njih bogastva in njih svetovne moči. Silna naravna bogastva so privabljala v deželo tujce v vsej zgodovini od Aleksandra Velikega do najnovejše dobe. Enako zanimiva je pa tudi svojevrstna kultura te zemlje, ki je mi Evropci sploh ne moremo popolnoma razumeti.

Pogled na goro templjev Girnar.

Na levi: Procesija k jezeru Mahagam v Kumbakonamu.

Indski romar meri pot do svoje božje poti s svojim telesom; tako »potuje« seveda pogosto po več let.

Spodaj: Verski berač. Kakor vidimo že po sliki, si mož med drugim tudi ne striže las ter se mu vlečejo že po tleh.

Skupina slonov, last gvaliorskega maharadže (knez, vladar večje pokrajine). Znana so neizmerna bogastva mnogih indijskih maharadž.

Na levi: Detajl z južne strani radšarani templja v Bhuvanešvariju. Z bogastvom indijske ornamentike se primerja lahko le še siamska, sicer pa nima para na svetu.

Vse slike so posnete po Dahlmanovi knjigi »Indische Fahrten«, ki je izšla v Herderjevem založništvu v Freiburgu.

Nastopni sprejem novega gener. tajnika Giuratija pri Mussoliniju dne 9. t. m. V sredini je videti Mussolinija, na levo od njega dosedanjšega gener. tajnika Turatija, na desno pa njegovega naslednika.

Spodaj: Težki dnevi Ukrajincev. Malokateri narod v Evropi je pred vojno pretrpel tolika narodna in verska preganjanja, kakor Poljaki v Nemčiji in v Rusiji. Človek bi zato pričakoval, da bodo prav oni znali tem bolj ceniti narodne in verske svetinje drugih, toda doživljamo baš nasprotno. Mirovne pogodbe so prisodile Poljski tudi par milijonov Ukrajincev, ki so sedaj izročeni na milost in nemilost poljskemu terorju. Slovenci smo čutili napram Poljakom vedno iskrena bratska čuvstva, zato sedaj tem bridkejšo občutimo to sramoto osvobodjene Poljske. Spodnja slika nam kaže grško-unijatskega nadškofa lvovskega, grofa Andreja Szepctickega, ki je ponovno posredoval pri varšavski vladi, da omili svoj nečloveški in neslovanski režim napram Ukrajincem, toda žal zaman; poljski diktator Pilsudsky ga niti sprejeti ni hotel.

Bolgari se vesele poroke svojega kralja. Objava zaroke med bolgarskim kraljem in italijansko princezino Giovanni je vzbudila v vsej Bolgariji veliko navdušenje. Pred kraljevim dvorom je prišlo ponovno do viharne manifestacije, če se pa prikaže kralj na ulico, je deležen povsod navdušenih pozdravljanj. Zgornja slika nam kaže, kako ustavljajo v Sofiji na ulicah kraljevo avto.

Na levi: Zasilno krpanje izložb, ki so jih pobili na dan otvoritve nemškega drž. zbora v Berlinu fašistični demonstranti.

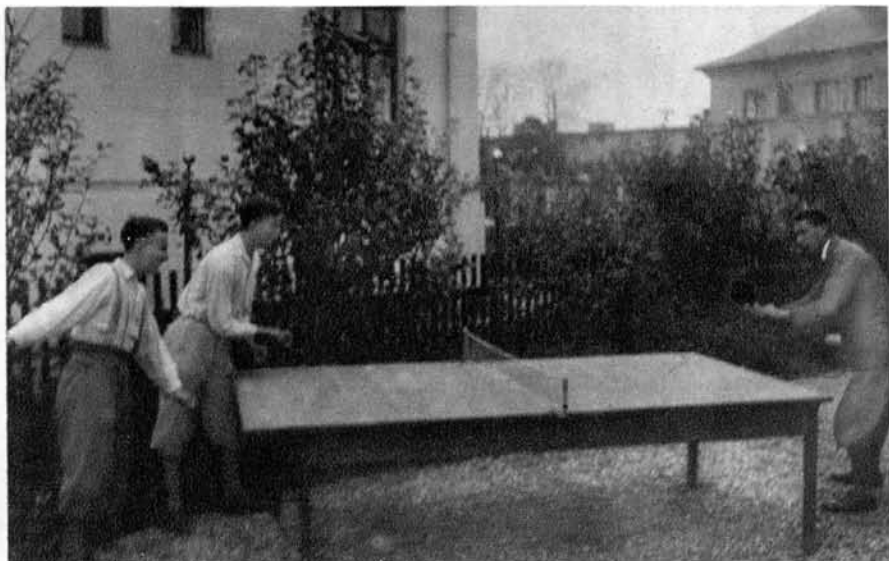
Otvoritev nemškega parlamenta. Dne 15. oktobra je bil slovesno odprt nemški državni zbor. Fašisti in komunisti so povzročili, kakor je bilo pričakovati, hrupne škandale. Na skrajni desnici (gledano od predsedstva) je videti fašiste (= narodne socialiste) v njih rjavih srajcah. Na desni: Avstrijski zvezni kancler Vaugoin, predsednik kršč. socialne stranke, ki stoji sedaj v najhujšem volivnem boju s socialisti. Verjetno je, da ji bo mnogo škodovala njih nepopularna zveza z avstrijskimi fašisti.

Sportni vestnik

Ker v zadnjih tednih ni bilo nobenih važnejših sportnih prireditev, objavljamo danes dve sliki iz vedno bolj priljubljene družabne igre ping-pong, to je namiznega tenisa. Ta igra se je zadnja leta zlasti med mladino tako razširila, da se je zadnjega tekmovanja v Zagrebu udeležilo že 11 zagrebških klubov, v Ljubljani pa goji ta sport tudi že 5 klubov. Slika na desni nam kaže pogled na to igro v dvoje.

Gibanje je neobhodno potrebno za zdrav in normalen razvoj telesa in vseh njegovih organov. Ker mnogim ni mogoče uriti svojega telesa v sportnih društvih in na prostorih, zdravniki vedno bolj priporočajo domačo gimnastiko, iz katere objavljamo spodaj dve sliki.

Moment iz priljubljene igre ping-pong.

Na desno: Domača telovadba, odskakovanje od tal.

Na desno: Domača telovadba, sunek nazaj, pri čemer se razteza prsni koš, važno za tiste, ki mnogo sede.

A. Derental:

29

Singapurska krasotica

Povest

A zgodilo se je drugače. Odigrali so se drugi, nepričakovani dogodki, prihrumeli in zopet izginili, kakor izginje na pesku ob morski obali sled mogočnih, a vedno nazaj drvečih valov. Samo duša mu je potemnela, kakor potemni od grenkih in slanih morskih valov obrežni pesek, dokler ga solnce vnovič ne posuši. Dalje, vedno dalje!

Rahmanov je gledal samega sebe v onih dneh, ko so se razblinile sanje, ko so ga izdali bližnji in osleparili oni, v katere je veroval. Težko pričakovani dan se je odmaknil v nedoločno bodočnost. Nezmožnost in strahopetnost, domišljavost in brezčastnost so se razpasle v vrstah bojevnikov, ki so zapisali na svojo zastavo sveto besedo: 'Domovina.' Nazadnje so izgubili še domovino! Ostala je samo v srcih onih, ki so jo ljubili in odnesli spomin nanjo s seboj v izgnanstvo, na tuje.

A tedaj je bil postal Rahmanov že preveč ravnodušen. Oddaljil se je bil od vseh teh dogodkov in sklenil živeti samo zase, kakor bo mogel in hotel. Mar ni bilo za posameznika vse brez pomena? Kako velik je božji svet! Povsod in vedno se najde skromen prostor za osamljenega človeka. Preteklost mu ni nikogar in ničesar zapustila — od bodočnosti ni imel ničesar pričakovati. Svoje dni, ko je bil še mladenič in se učil angleščine, je čital drugega izganca slovo od domovine, Byronovega Childa Harolda:

... Ob ladjo buta morski val.
In gine rojstni kraj.
Kaj bom po domu žaloval,
če me ne bo nazaj? ...

»Ali je zdaj tudi tako?« Rahmanov je vstal in pričel korakati po sobi gor in dol. »Seveda! Ni dvoma, da sem bil poprej drugačen! Nikoli, prav nikoli in na noben način ne bi jaz prej niti za trenutek mogel pomisliti na svojo udeležbo pri sličnem početju! A včeraj je bilo drugače: poslušal sem te ponudbe in se sploh nisem razburjal. Kako je bilo to mogoče? Samo radi tega, ker sem ločen od vsega, kar je moje. Kakor suh jesenski list me zdaj žene veter po tujih deželah. A čeprav nisem nikoli mislil na to, sem vendar na dnu srca obvaroval vsaj majhen del svoje nekdanje duševnosti iz one dobe, ko sem še koreninil v domačih tleh. Takrat sem poznal višje smotre, kakor življenje od danes do jutri, kakor pohlepnost po bogastvu.

Kiersten, Campbell, Moraleda nimajo domovine in so zato vsega zmožni. A jaz imam domovino — in ne morem! Sprevidel sem, da jim nisem postal enakovreden in se moram za to zahvaliti edino svojim spominom: obudil sem jih, dokler še ni bilo postalo prepozno. Saj spomini pomenijo vedno dolžnost! Brezmiselno bi bilo dopovedovati si, da sem svoboden kakor veter. Ne, nisem svoboden! Kjerkoli po svetu bom hodil in karkoli postanem, vselej in povsod lahko doživim sedanjemu sličem prelom: vse naokrog je postalo zame namah tuje in nepotrebno. Kaj pa to končno pomeni? To pomeni, da me kliče dolžnost tja, kjer so oni, ki še verujejo. Četudi morebiti ne verujejo več, se vendar borijo in ginejo za domovino! V nasprotnem slučaju pa lahko zaidem na stranpota, kjer uspevajo Kiersteni in Moraleda.«